

Biziberritu proiektua

“Enpresetako soberakinei bizi berria eman nahi diegu, hezkuntza mundura ekarriz”

Biziberritu proiektuak haurrek hain ohikoak ez dituzten materialekin jolastea proposatzen du: enpresetan sortzen diren hondakinak. Larraitz Esnaola Illarretak eta Alex Barandiaran Arteagak daramate aurrera, Mondragon Unibertsitateko Humanitate eta Hezkuntza Zientzien Fakultateko irakasle eta ikertzaileek. 2021ean Puntu Soziala saria jaso zuen Biziberrituk, gizartean eragin positiboa duen egitasmoa izateagatik.

 MADDI VIANA ZUBIMENDI DANI BLANCO

“Biziberritu” jarri diozue izena proiektuari, zer adierazi nahi duzue?

LARRAITZ ESNAOLA: Enpresetako soberakinei bizi berri bat eman nahi genien, horretarako gure esparrura, hezkuntza mundura ekarriz. Eskoletako hezitzaileen, profesionalen eta haurren eskuetan jarri dugu materiala: alde batetik, bizi berri bat ematen diogu bestela zaborretara doanari; eta bestetik, eskoletan dagoen materiala berritu edo orain arte erabili izan dena zalantzan jartzen dugu.

ALEX BARANDIARAN: Ikusi dugu material hori bizirik dagoela eta aukera asko ematen dituela. Gu asko oinarritzen gara haurraren esplorazioan eta esperimentazioan, haurrak berak deskubritu dezala zein den bere errealitatea eta ingurukoarena. Gure oinarria deskubrimenduan dago, baina materiala egituratua badago, ez du deskubritzeko ematen. Egituratuta

ez egotea askoz ere interesgarriagoa da guretzat: haurrek euren arteko harremanak eta ezaugarriak deskubritu ditzakete, eta irudimena lantzeko eta jolaserako erabili. Materialak bizi berezi bat izango du haur bakoitzaren eskuetan; desberdina izango da.

Zein soberakinekin egiten duzue lan? Nola lortzen dituzue?

L. ESNAOLA: Enpresek ematen dizkigute. Badaude egituratu gabeko beste material batzuk ikastetxeetan, haurrek erabiltzeko modukoak, baina askotan ez dira hain eskuragarri egoten, industrialak direlako edo beste modu batean eginda daudelako.

A. BARANDIARAN: Kaxak, kortxoak, komuneko paper tutuak...

L. ESNAOLA: Esperientzia pilotu bat egin genuen aurreko ikasturtean, ikusi bai-

kenuen hainbat ikastetxetan horretan zebiltzala, baina ez guk eskaintzen ditugun materialekin. Horregatik, harrituta gelditzen dira gure proiektuko materiala lehen aldiz ikusten dutenean. Adibidez, enpresa batek xiringak eman zizkigun, eta guk lotzen ditugu likidua sartu edo ateratzearekin, agian haizearekin ere bai... baina haurraren jolasa hortik harago doa. Prozesuan zehar, hezitzaileok espero ez genituen gauza asko ikusi ditugu: guk xiringari funtzio bat ematen diogu, baina jolasean beste gauza batzuk irudikatu dituzte. Gauza bera gertatu da bizikleten gurpilekin edo koadroekin.

Lehenik enpresek jartzen zarete harremanetan. Eta behin materiala lortuta, zein dira hurrengo pausuak?

L. ESNAOLA: Mondragon Taldeko kooperatibatik kanpoko hainbat enpresari

Larraitz Esnaola eta Alex Barandiaran dira Biziberritu proiektuaren sortzaileak. Enpresetako hondakinei beste erabilera bat emateaz gain, ikastetxeetan dagoena zalantzan jarri eta berritu nahi dute, haurrak esperimentazioan sakondu dezan.

“Espazio bat prestatzen dugu, materialak modu erakargarrian jarritz. Eta ondoren hurrei modu librean esperimentatzen uzten zaie. Hori guztia argazkiz, bideoz eta idatziz jasotzen dute ikastetxeetan eta jasotako informazioa partekatzen dute gurekin”.

luzatu genion deialdia, eta guztira bostek azaldu zuten interesa: Irizar, Ternua, Fagor Electrónica, Orbea eta KiroGrifols. Eskoletara ere jo genuen, eta azkenean zortzi izan dira parte hartzera animatu direnak. Enprekin gertatu bezala, badaude interesa azaldu duten eskola gehiago, baina aktiboki parte hartzeko zailtasuna adierazi digute, eta zortzi horiekin hasi gara.

A. BARANDIARAN: Planteatu duguna da eskola bakoitzak materiala hartu eta horiekin proposamen bat egitea hurrei. Proposamen erakargarri bat, haien arreta deitzeko eta materialarekin esperimentatu dezaten. Beraiek gertatzen dena dokumentatzen dute, eta ondoren berriro elkartzen gara, hurrek egindako horri buruz hausnartu eta ondorioak ateratzeko.

Zein adinetako hurrekin zabilzate? Beste adin edo eremu batzuetara zabaldu daiteke, adibidez aisialdira?

L. ESNAOLA: Haur eskolatik hasi eta Lehen Hezkuntzako seigarren mailara

“Hezitzaileok espero ez genituen gauza asko ikusi ditugu: guk xiringari funtzio bat ematen diogu, baina hurrek beste gauza batzuk irudikatzen dituzte”

Larraitx Esnaola

artekoek hartu dute parte. Baina pentsatu dugu aisialdi eta jubilatutaldeen ere lan egitea, hezkuntza formala deituriko horretatik kanpo.

A. BARANDIARAN: Hau proiektu komu-

nitario bat dela ikusten dugu, adar asko izan ditzakeena; artistekin ere agian egin dezakegu zerbait...

Zuek dinamikak prestatzen dituzue. Nolakoak dira?

A. BARANDIARAN: Espazio bat prestatzen dugu, materialak modu erakargarrian jarritz. Eta ondoren hurrei modu librean esperimentatzen uzten zaie. Hori guztia argazkiz, bideoz eta idatziz jasotzen dute ikastetxeetan eta jasotako informazioa partekatzen dute gurekin: haur batek alderdi berria azaleratu duela, besteak ez duela halakorik egin, hark hegazkina eraiki duela... Materialak modu batera daude ordenatuak eta hegazkin hori haurraren buruan dago, baina guk agian hori ez dugu ikusten.

L. ESNAOLA: Helburua ez da hegazkin bat sortzea, noski, haurrak momentu horretan material horrekin barrutik ateratzen zaiona egitea baizik. Agian beste batek beste zerbait sortzen du, edo esperimentatzen aritzen da gauza hau bestearen barruan sartuz...

IDO PHOTOGRAPHY

“Ikusi dugu material
hori bizirik dagoela.
Gu asko oinarritzen
gara esperimentazioan,
haurrak berak
deskubritu dezala
errealitatea”

Alex Barandiaran

Liburu bat idatzi duzue:

***Esperimentazioan sakonduz
biziberritu, Hik Hasik argitaratua.***

A. BARANDIARAN: Pentsatu genuen ideia ona zela ikastetxeei proposamenak egitea eta islatzea zein aukera dauden material horiekin esperimentatzeko, hori baita proiektu honen ardatzetako bat. Haurrak zer deskubritu dezake honekin? Eta beste honekin?

L. ESNAOLA: Ikuspegi hori lantzeko proposamenak dira, baina helburua ez da proposamen horietara iristea, esperimentatzeko garaian inspirazio bezala erabiltzea baizik. Beste proposamen batzuk egiteko aukera ere ematen dugu liburuan, eta materialen zerrenda luze bat ere badakar, norbe-

rak inguruan duen horretatik sortzeko, desberdina delako leku bakoitzean lortu daitekeena.

A. BARANDIARAN: Kultura hau zabaldu nahi genuen ikastetxeetan, badakigulako zaila dela. Lana eskatzen du. Lehenik materiala eskuratu, gero toki batean jarri, dokumentatu, dokumentazio hori beste irakasleekin partekatu, hortik hausnartu... Horrek denbora behar du, eta orain arteko bidea ez da hori izan. Fitxak eta fitxak eta fitxak eman izan zaizkio haurrari normalean.

L. ESNAOLA: Guk haurrari eskaintzen dioguna ondo pentsaturik dago, zer eta nola aurkeztu erabakitzeko buelta asko ematen ditugu aurretik. Ez dugu aurkitzen dugun lehenengo materiala eskaintzen... hori ere batzuetan egin daiteke, baina interesgarriena aurrelanketa da, eta ondoren ikustea zer gertatu den. Askotan emaitza ez delako espero duzuna: adin desberdineko taldeak egon edo ez, haur kopurua handiagoa edo txikiagoa izan, horien arabera asko aldatzen da.

Zein dira hurrengo pausoak?

A. BARANDIARAN: Zabaldu egin nahi dugu, bai hemen bailaran [Debagoienan], baita besteetan ere, adibidez Zumaiako aldean.

L. ESNAOLA: Pausoz pauso nahiko genuke zabaldu, Gipuzkoan hasi gara baina iruditzen zaigu oso proiektu interesgarria dela Euskal Herriko beste tokietan lantzeko. ●

Puntu Soziala sariaren bultzada

Puntu Soziala saria 2021ean irabazi zuen Biziberritu proiektuak. Gizartean eragin positiboa duten egitasmoak indartzeko asmoz sortu zuen TaPuntu kooperatibak eta bi urtean behin antolatzen du. PuntuEUS fundazioa, ARGIA eta Ido Photography kooperatiba laguntzaile dira, zabalitze lanetan. Ondoko argazkiak, adibidez, Zumaiako Zumaiena ikastetxean atera zituzten, eta artikulua hau ere interkooperazio horren emaitza da.

Biziberrituk hainbat arlotan jaso du laguntza: “Proiektuarekin hasi berriak ginen eta behar batzuk geneuzkan; pentsatu genuen Puntu Sozialak bultzada bat eman ziezagukeela eta horregatik animatu ginen aurkeztera. Saria lortzea oso lagungarria izan da: irudia, logoa, marka eta tipografiak, sare sozialetako erabilera, webgunea... egin ditugu beraiekin”, azaldu du Larraitx Esnaolak. Bideo bat egiteko asmoa ere badute, materialak enpresetatik ateratzean eskoletara iristen deneraino egiten duen ibilbidea erakusteko: “Azken batean, sariak proiektuari bizia eman diola esan dezakegu”.

Bidean asko ikasi dutela dio Alex Barandiaranek: “Arlo horiek ez dira gure *fuertea*. Gure lana gehiago da ideia buruan edukitzea, eta beste zatia beraiek egin dute. Elkarlan bat izan da”.